

תקציר מדיניות

יוני 2016

רבבות צעירים בישראל נאלצים להתחיל את חייהם הבוגרים ללא המשאבים הנדרשים למימוש יכולותיהם. תכניות חיסכון לילדים, המבוססות על שותפות ממשלתית-אזרחית, מהוות אמצעי להתמודדות עם מציאות זו.

הרעיון של חיסכון לילדים מיושם במדינות שונות בעולם זה יותר מעשור, ובשנים האחרונות נדון גם בישראל. תקציר המדיניות הנוכחי יבחן חלופות שונות לתכנית חיסכון לילדים ויצביע על ההשלכות החברתיות והתקציביות של כל אחת מהחלופות.

רח' האר"י 15, ירושלים, 9103401
טל': 02-567-1818
info@taubcenter.org.il
taubcenter.org.il

[מרכז טאוב](#)

[TaubCenterIL](#)

[תמכו בנו](#)

תכנית חיסכון לילדים בישראל: רקע וסקירת חלופות

ג'וני גל, שביט מדהלה-בריק*,
מיכל גרינשטיין-וייס ומרדית' קובינגטום**

מבוא

בשנים האחרונות מדינות רווחה מבקשות להדגיש את ההשקעה החברתית כמוקד עיקרי לפעילותן. אותן מדינות שואפות לקדם מטרות של פיתוח חברתי, התמודדות עם אי שוויון ועוני ושגשוג עתידי של תושביהן בכלים מגוונים. אחד האמצעים ההכרחיים למימוש תפיסה זו הוא הגדלת ההון החומרי והאנושי שבידי כלל אזרחי המדינה. בפרט, כדי להבטיח כי אזרחי המדינה אכן יוכלו לממש את היכולות והכישורים שלהם – ועל ידי כך גם לשפר את מצבם ולתרום לחברה – על המדינה להבטיח שתהיה לצעירים שעומדים על סף חייהם כבוגרים נגישות למערכות חינוכיות, ובהן מערכות ההשכלה וההכשרה המקצועית, כלים להשתלבות מיטבית בשוק העבודה ומשאבים לרכישת דיור ולהקמת משפחות.

במציאות הנוכחית בישראל רבבות צעירים, המסיימים את שלב הלימודים התיכוניים ו/או השירות הצבאי או הלאומי אזרחי, נאלצים להתחיל את חייהם הבוגרים ללא המשאבים הנדרשים למימוש יכולותיהם. תכניות חיסכון לילדים, המבוססות על שותפות ממשלתית-אזרחית, מהוות אמצעי להתמודדות עם מציאות זו. תכניות אלו מבקשות להבטיח כי בידי כל צעיר בתחילת חייו הבוגרים יהיו משאבים בסיסיים שיאפשרו לו להשתלב באופן מיטבי בחברה ובמשק.

הרעיון של חיסכון לילדים מיושם במדינות שונות בעולם זה יותר מעשור, ובשנים האחרונות נדון גם בישראל. לאחרונה התשתית החוקית לאימוץ תכנית כזו נכללה בחוק ההסדרים, אולם פרטי התכנית עדיין אינם ברורים לחלוטין. תקציר המדיניות הנוכחי יבחן חלופות שונות לתכנית חיסכון לילדים ויצביע על ההשלכות החברתיות והתקציביות של כל אחת מהחלופות.

* ג'וני גל, חוקר בכיר ויו"ר תכנית מדיניות הרווחה; שביט מדהלה-בריק, חוקרת;
מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל
** Center for Social Development, Washington University in St. Louis

1. רקע

תכניות חיסכון בישראל ובעולם

בעשרים השנים האחרונות הולך ומתרחב השימוש בכלי של "בניית נכסים" (asset building) כאמצעי להתמודדות עם עוני ואי שוויון. בבסיס תפיסה זו עומדת ההנחה שמשפחות ויחידים המבקשים להתקדם ולשפר את מצבם זקוקים למשאבים מספיקים כדי להשקיע בתחומי החינוך, הדיור ושוק העבודה, וללא השקעה זו דרכם לניידות חברתית תיחסם הלכה למעשה. נקודת המוצא של הדוגלים בגישה זו היא שלצד החשיבות הרבה של קצבאות בהתמודדות עם מצוקה בטווח הקצר, חשוב מאוד גם לאפשר למשפחות בעלות הכנסה נמוכה לצבור נכסים, כדי שיוכלו להסתייע בהם בעתיד להתקדם בסולם החברתי. זאת ועוד, השגת הנכסים הללו משפיעה על תקוותיהם והתנהגותם של בני אדם גם בעת תהליך הצבירה (Sherraden, 1991).

מאז שרעיון בניית הנכסים פותח לראשונה, מדינות שונות בעולם אימצו תכניות מגוונות אשר נועדו להרחיב את הנכסים הנמצאים בידי משפחות ויחידים, בדגש על מי שחיים בעוני וסובלים ממצוקה כלכלית והדרה (Sherraden, 2014). בתחילת הדרך התכניות הללו נועדו בעיקר למבוגרים ושימשו לחיסכון לטווח קצר, שנועד להשלים סיוע כספי מיידי, אולם בשנים האחרונות המגמה הרווחת היא להתחיל כמה שיותר מוקדם את החיסכון ועל כן ההתמקדות היא במשפחות הכוללות ילדים. ההנחה היא שלאורך זמן ניתן לסייע למשפחות חסרות משאבים לצבור נכסים אשר יעזרו לילדיהם להשתלב טוב יותר בשוק העבודה בבגרותם. לוח 1 מציג סקירה של תכניות חיסכון שונות לילדים מרחבי העולם.

אף שהתכניות הללו לובשות צורות שונות, בבסיסן תכניות בניית נכסים לילדים, המכונות Child Development Accounts (CDAs), דומות בעקרונותיהן. לדברי יוזמיהן, בצורתן המיטבית התכניות הללו מתחילות עם לידת הילד ונמשכות עד לבגרות, וההמלצה היא ליישם תכניות אוניברסליות ופרוגרסיביות ולהתמקד בבניית נכסים שיתרמו להתפתחות הילד. באופן מיוחד, הניסיון המצטבר בהפעלת תכניות מסוג זה מדגיש כי יש לייחס חשיבות גדולה למידה שבה התוכנית נגישה לאוכלוסיית היעד והיא קלה לביצוע ולהפעלה. דבר זה נועד להבטיח כי כוונות קובעי המדיניות להעניק נכסים לזקוקים לכך אכן יתממשו וכי קשיי תפעול, חסמים ביורוקרטיים או העדר מידע לא יקשו על כך.

פיתוח תכניות חיסכון לילדים מלווה במחקרים רבים, אשר מבקשים לבחון את השלכותיהן. היות שאף תכנית כזו עדיין לא הגיעה למלוא בשלותה, אין נתונים על השפעתן המלאה, אולם חוקרים מצביעים על כך שכבר כעת לתכניות מסוג זה יש השלכות חיוביות על כישוריהם הרגשיים והחברתיים של ילדים בטווח הקצר (לעומת קבוצת ביקורת של ילדים שלא השתתפו בתכנית) וגם על ציפיות הוריהם לגבי עתידם (Huang et al., 2014). ההנחה היא שעצם ההצטרפות לתכניות חיסכון, הציפיות שהדבר מעורר והתקוות לשינוי עתידי מעצבים את התנהגותן של המשפחות (Beverly et al., 2015).

לוח 1. תכניות חיסכון לילדים במדינות שונות

מדינה	סוג תכנית חיסכון לילדים
אוגנדה	תכנית ליתומים שהוריהם חלו באיידס, המיועדת למימון לימודים תיכוניים. במקביל לחיסכון יש מימון לסדנאות בנושא בניית נכסים ולחונכים המחזקים את הלמידה (Curley et al., 2010).
ארה"ב	קיימות כמה תכניות, והגדולות מביניהן בנויות על קרן החיסכון לקולג'. כמה מדינות מציעות מימון תואם ¹ לחיסכון לקולג' עבור משפחות שהכנסותיהן נמוכות. בנבאדה ובמיין קיימות תכניות אוניברסליות, שבמסגרתן מפקדה המדינה סכום ראשוני ומוסיפה מימון תואם בהפקדת סכומים נוספים לחיסכון (Clancy and Sherraden, 2014).
בריטניה	כיום אין תכנית פעילה. בין 2005 ל-2010 הופעלה תכנית אוניברסלית, שנשאה אופי פרוגרסיבי: ילדים ממשפחות בעלות הכנסות נמוכות היו זכאים להפקדה של סכומים נוספים מהממשלה. לא הוטלו מגבלות על יעדי השימוש בכספי החיסכון. התכנית הופסקה לאחר חמש שנים עקב קיצוצים תקציביים (Beverly et al., 2013).
דרום קוריאה	התכנית החלה בשנת 2007, ומיועדת לילדים ממשפחות המשתייכות לחלק התחתון של התפלגות ההכנסות. התכנית מציעה מימון תואם ביחס של 1:1. בגיל 18 ניתן להשתמש בסכום למימון השכלה, הכשרה מקצועית, בית, מיזמי סטארט-אפ, הוצאות רפואיות והוצאות חתונה (Kim et al., 2011).
סין	נערך פיילוט לתכנית במחוז אחד, כעת נבחנת האפשרות לפתוח תכנית חיסכון לילדים מעוטי יכולת (Zou et al., 2015).
סינגפור	<ul style="list-style-type: none"> משנת 1993 תכנית המיועדת לילדים בגילי 6-16 עבור הוצאות חינוך (תכניות העשרה וכו'). משנת 2001 תכנית חיסכון לכל תינוק שנולד, שבמסגרתה מופקד סכום בסיס ראשוני וההורים יכולים להמשיך לחסוך ולקבל מהמדינה מימון תואם ביחס של 1:1. ניתן להשתמש בכספים מלידה עד גיל 6 למימון הוצאות חינוך ובריאות של הילד. משנת 2005 תכנית המיועדת לילדים בגילאי 13-20, הכוללת הפקדת סכום ראשוני על ידי הממשלה (גובה הסכום משתנה בהתאם למצב הכלכלי של המשפחה) ואפשרות לחיסכון וקבלת מימון תואם ביחס של 1:1. הכספים מיועדים למימון השכלה על-תיכונית (Sherraden, 2014; Loke and Sherraden, 2015).
קנדה	<p>כמה תכניות שמטרתן מימון השכלה על-תיכונית:</p> <ul style="list-style-type: none"> תכנית אוניברסלית שנוסדה ב-1998 באמצעות הממשלה מאפשרת לחסוך ולקבל מימון תואם של 20 אחוז מהסכום. משפחות בעלות הכנסה נמוכה זכאיות לקבל תוספת מימון תואם של 10-20 אחוז על חלק מסכום ההפקדה. תכנית שהחלה ב-2005 המיועדת למשפחות עם הכנסה נמוכה באמצעות הממשלה מפקדה סכום ראשוני התחלתי לקרן החיסכון וסכום נוסף כל שנה (עד 15 שנים מקסימום) (Beverly et al., 2013; Loke and Sherraden, 2008).

מקור: גל, מדהלה-בריק, גרינשטיין-וייס וקובינגטום, מרכז טאוב
תנאים: מחקרים שונים (מצוטטים בגוף הלוח)

תכניות חיסכון ייעודיות בישראל

ניכר כי במציאות הישראלית, שבה תחולת העוני ושיעורי אי השוויון גבוהים במיוחד, תכניות חיסכון המיועדות לחזק את הנכסים שבידי משפחות עשירות להועיל – בפרט מפני שבקרב

¹ בשיטת המימון התואם (matching) המדינה משקיעה בתכניות החיסכון סכום כסף שגובהו משתנה לפי גובה ההפקדה של גורם מממן אחר (במקרה זה, ההורים). יחס מימון תואם של 1:1 משמעו שהמדינה מפקידה יחידת מטבע אחת כנגד כל יחידת מטבע שמשקיעים ההורים.

משפחות בעלות הכנסות נמוכות מספרם של הילדים גדול יותר, ועל כן הסיכוי שלאותם ילדים יחסרו הנכסים החיוניים לפיתוח כישוריהם והונם האנושי בעת בגרות גבוה יותר (Grinstein-Weiss, 2016).

במהלך העשורים האחרונים החלו לפתח בישראל תכניות שונות המיועדות לביסוס הנכסים של צעירים שמתחילים את חייהם הבוגרים, למשל תכניות המעניקות מלגות להשכלה גבוהה לתושבי הפריפריה ולאוכלוסיות יעד ספציפיות, דוגמת האוכלוסייה החרדית, כמו גם מענקי שחרור ופיקדונות לחיילים משוחררים ולמשתתפים בשירות הלאומי-האזרחי. אולם היקפן של התכניות הללו מצומצם, ואוכלוסיית היעד אינה מקיפה את כל קבוצות האוכלוסייה. לצד התכניות הקיימות היו ניסיונות אחדים לקדם תכניות נרחבות יותר לבניית נכסים. היוזמה הראשונה להציע תכנית חסכון מעין זו הייתה של פרופ' ורד סלונים-נבו מאוניברסיטת ב-גוריון שבנגב.² בעשור האחרון נעשו מאמצים רבים יותר לגיבוש תכניות מסוג זה והיו שותפים לכך גורמים שונים – משרד הרווחה והשירותים החברתיים, המוסד לביטוח לאומי וארגונים חברתיים, דוגמת עמותת "ידיד". הגורמים הללו נסתייעו בצוות יועצים בראשותה של פרופ' מיכל גרינשטיין-וייס מהמרכז להתפתחות חברתית (Center for Social Development). פעילות זו יצרה תשתית מושגית מוצקה, והיא הובילה להחלטה להנהיג בישראל תכנית בניית נכסים, המכונה "חיסכון ארוך טווח לילדי". הצעת מסגרת לתכנית נכללה בחוק ההסדרים במשק (חוק ההתייעלות הכלכלית) מנובמבר 2015, ויישומה אמור להתחיל בתחילת שנת 2017.

בעת ייסוד תכניות בניית נכסים עולות סוגיות שונות שיש לתת עליהם את הדעת. אלו קשורות לאוכלוסיית היעד של התכניות – כלל הילדים או מיקוד באוכלוסייה מסוימת; לאופן שבו מעודדים הצטרפות אליהן – הענקת מימון תואם או מענקים בנקודות זמן לאורך התכנית; למידת ההשקעה הציבורית בהפעלתן – היקף נרחב של אוכלוסיית יעד וסכום מענק גבוה יותר כרוכים בעלות ציבורית גבוהה יותר; לתהליך החיסכון – הפקדה באמצעות קיזוז קצבאות או העברות ישירות מכספי ההורה; ולשאלה מי יהיה מנהל החיסכון, גוף ציבורי או פרטי. כמו כן, יש להחליט למה מיועדת התכנית ומתי הנכסים בה ימומשו. גם סוגיית הפעולות הנלוות לתכנית נדונה רבות, למשל: האם צריך ללוות את התכנית בעידוד אוריינות פיננסית, או בפעולות אחרות הקשורות בזיהוי מטרות החיסכון והשימוש המיטבי בו? בתקציר מדיניות זה, יובאו בחשבון הסוגיות הללו (ואחרות) בעת השוואה בין החלופות השונות, ובסופן ייערך דיון בסוגיות העיקריות.

2. השוואת חלופות לתכניות חיסכון לילדים

סעיף זה מציג ארבע חלופות אפשריות לתכניות חיסכון לילדים:

חלופה א': מבוססת על ההצעה שאושרה בחוק ההסדרים מ-2015.

חלופה ב': מבוססת על ההמלצה למתן "מענק העצמה", שנכללה בהמלצות הוועדה למלחמה בעוני משנת 2014.

חלופה ג': מבוססת על הצעה היסטורית שגובשה במקור על ידי צוות חוקרים מהמרכז להתפתחות חברתית (Center for Social Development) באוניברסיטת וושינגטון בשנת 2010 ושימשה בסיס להתפתחות השיח בנושא תכניות חיסכון לילדים בישראל (Grinstein-Weiss et al., 2010).

חלופה ד': הצעה שמשלבת בין הצעות והמלצות שונות ונשענת, בין היתר, על המלצות של צוות חוקרים מהמרכז להתפתחות חברתית להצעות שנכללו בחוק ההסדרים (Grinstein-Weiss et al., 2016).

² דין וחשבון ועדת המשנה לרווחה של התוכנית הלאומית האסטרטגית לפיתוח הנגב, דצמבר 2005 (לא פורסם).

במסגרת ההשוואה מוצגים כמה נתונים עבור כל אחת מהחלופות השונות: תנאי התכנית, הסכום הצפוי לעמוד לרשות הילד בגיל 18 ובסיום התכנית והעלויות הצפויות למדינה בשתי נקודות זמן: השנה הראשונה וההבשלה, היינו כאשר הסכום בכלל החסכוניות יגיע לתקרה המרבית. התחשיבים המוצגים בחלופות השונות מבוססים על נתונים שהוצגו במסגרת חוק ההסדרים, דוח המלצות הוועדה למלחמה בעוני, פרסומים מטעם המרכז להתפתחות חברתית באוניברסיטת וושינגטון וכן על נתוני הביטוח הלאומי, בנק ישראל והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. כלל העלויות המוזכרות במסמך אינן כוללות את עלויות הניהול אשר ייקבעו בהתאם לגוף אשר ינהל את סכומי החיסכון. תחשיב מלא של הסכומים המוצגים בחלופות השונות וההנחות בבסיס החישובים מופיעים בנספח א', וטבלה מסכמת המשווה את המדדים השונים עבור ארבע החלופות מוצגת בנספח ב'.

חלופה א' (חוק ההסדרים)

הסכום שיעמוד לרשות הילד בגיל 18 : 12,215 שקלים

הסכום שיעמוד לרשות הילד עם הפקדה נוספת של ההורים : 23,930 שקלים

עלות שנתית למדינה בשנה הראשונה : 110,300,000 שקלים

עלות שנתית למדינה בהבשלה : 2,417,034,000 שקלים

חלופה זו מציגה את ההצעה לחיסכון ארוך טווח לילד, כפי שאושרה במסגרת חוק ההסדרים. התכנית מיועדת לכלל הנולדים החדשים, ובמסגרתה המדינה תקצה 50 שקלים בחודש לכל חוסך, ועוד מענק משיכה בגובה משתנה (500 שקלים עבור פדיית החיסכון בגיל 18, ו-1,000 שקלים בגיל 21). להורים המעוניינים בכך תינתן האפשרות להפקיד בחיסכון עוד 50 שקלים בחודש מקצבת הילדים. בסוף התקופה יעמוד לרשות הילד סכום של כ-12,200 שקלים (13,000 שקלים אם המשיכה תהיה בגיל 21), כ-23,930 שקלים אם הוריו יבחרו באופציית התוספת לחיסכון (25,000 שקלים בגיל 21).

פתיחת החיסכון בגיל 18 תתאפשר עבור לימודים, פתיחת עסק, נישואים או רכישת דירה. החל מגיל 21 ישוחרר החיסכון ללא כל הגבלה (בהתאם להחלטת ממשלה מס' 362). נתונים על מנגנון הניהול וזהות הגוף שינהל את סכומי החיסכון עדיין לא פורסמו.

בהנחה כי מחצית מן ההורים יבחרו לחסוך לילדיהם עד גיל 21, עלויות התכנית בשנה הראשונה מוערכות בכ-110 מיליון שקלים, והעלות השנתית לאחר שתגיע התכנית להבשלה מוערכת בכ-2.4 מיליארד שקלים.

חלופה ב' (הוועדה למלחמה בעוני)

הסכום שיעמוד לרשות הילד בגיל 18 : 37,370 שקלים

עלות שנתית למדינה בשנה הראשונה : 12,136,600 שקלים

עלות שנתית למדינה בהבשלה : 580,923,800 שקלים

חלופה זו מציגה תכנית המבוססת על ההמלצה לתת "מענק העצמה", שהוצגה בדוח הוועדה למלחמה בעוני וגובשה בעיקרה במוסד לביטוח לאומי. לפי ההצעה, המענק יינתן לילדים החיים במצוקה כלכלית אשר הוריהם לא נהנים מפטור ממש הכנסה על תכניות חיסכון (פנסיות, קרנות השתלמות, קופות גמל וכו'). במסגרת התכנית, לאחר לידה תינתן לילודת אפשרות להפקדה של מענק הלידה (כ-1,750 שקלים בלידה ראשונה) בחשבון על שמו של הנולד. עוד תוצע כברירת מחדל הפקדה חודשית של סכום מינימלי, למשל 50 שקלים, מתוך קצבת הילדים, והממשלה תפקיד סכום מקביל (מימון תואם ביחס של 1:1). למשפחה תהיה זכות סירוב לתכנית זו, והיא תוכל להמשיך לקבל את מענק הלידה וקצבת הילדים במתכונת הרגילה. תכנית זו מציעה בנוסף ריבית ריאלית בגובה 5 אחוזים, אשר תסובסד מכספי משרד האוצר.

בתום תקופת החיסכון, בהגיע הילד לגיל 18, יעמוד לרשותו סכום של כ-37,370 שקלים. סכום זה יהיה מיועד לרכישת השכלה או הכשרה מקצועית, סיוע בפתיחת עסק והשקעה לטווח ארוך יותר. על ניהול התכנית תופקד מערכת הבנקאות, בתנאי תחרות הוגנת, או לחלופין בנק הדואר.

בהנחה כי שליש מהמשפחות הזכאיות לתכנית יממשו את זכאותן³ ויחסכו עד שהילד יגיע לגיל 18, עלויות התכנית בשנה הראשונה מוערכות בכ-12 מיליון שקלים, ובעת ההגעה לסכום המלא העלות השנתית צפויה להיות כ-580 מיליון שקלים. אם מספר המשפחות אשר ימצו את הזכאות יעלה ל-50 אחוז, העלות תגיע לכ-870 מיליון שקלים מדי שנה.⁴

חלופה ג' (Center for Social Development, 2010)

סכום שיעמוד לרשות הילד בגיל 18 : 16,508 שקלים

סכום שיעמוד לרשות ילד ממשפחה ברמה חברתית-כלכלית נמוכה : 22,120 שקלים

עלות שנתית למדינה בשנה הראשונה : 48,914,000 שקלים

עלות שנתית למדינה בהבשלה : 355,311,800 שקלים

כאמור, חלופה זו מבוססת על תכנית שגיבש צוות חוקרים מ-Center for Social Development באוניברסיטת וושינגטון במיוחד לישראל בשנת 2010. ההצעה שימשה בזמנו בסיס להתפתחות הדיונים בישראל על הרעיון של תכניות חיסכון לילדים ומאז המלצות המרכז להתפתחות חברתית השתנו והשתכללו. התכנית מציעה פתיחת תכנית חיסכון ארוך טווח לכלל הילדים מרגע הלידה כברירת מחדל, לצד אפשרות ויתור להורים שאינם מעוניינים בהצטרפות אליה. חשבון חיסכון זה יתחיל מסכום בסיסי בשווי מענק הלידה (קיוזו מענק הלידה) ומדי חודש בחמש השנים הראשונות מפתחותן יופקדו בו 50 שקלים מקצבת הילדים החודשית ו-50 שקלים נוספים מכספי המדינה (מימון תואם של 1:1). למשפחות שהכנסותיהן נמוכות אשר יפקידו בחשבון 50 שקלים כל חודש תקצה המדינה 100 שקלים בחודש (מימון תואם של 2:1). כמו כן, המדינה תפקיד סכום של 1,000 שקלים בשתי נקודות ציון לאורך התכנית: כשהילד יעלה לכיתה א' ובמעבר מבית הספר היסודי לחטיבת הביניים.

סכום החיסכון המצטבר צפוי להגיע לכ-16,500 שקלים עבור כלל הילדים, ולכ-22,120 שקלים עבור ילד המגיע ממשפחה בעלת הכנסה נמוכה. הסכום מיועד לשמש את הצעירים לרכישת השכלה, הכשרה מקצועית, שיפוץ או רכישת דירה, קניית רכב או פתיחת עסק.

בהנחה שכשליש מן המשפחות יממשו את זכאותן לתכנית ויחסכו 50 שקלים בחודש, העלות השנתית למדינה בהבשלה מוערכת בכ-355 מיליון שקלים. בהנחה ששיעור המשפחות שיממשו את זכותם יגדל למחצית, העלות מוערכת בכחצי מיליארד שקלים בשנה. את החשבונות ינהל גוף ממשלתי, כגון המוסד לביטוח לאומי.

חלופה ד' (הצעה משולבת)

סכום שיעמוד לרשות הילד בגיל 18 : 13,060 שקלים

סכום שיעמוד לרשות ילד הזכאי למימון תואם : 36,490 שקלים

עלות שנתית למדינה בשנה ראשונה : 120,222,320 שקלים

עלות שנתית למדינה בהבשלה : 2,483,413,693 שקלים

חלופה זו מציעה לפתוח חיסכון ארוך טווח לכל ילד, ולהגדיל את סכום החיסכון לילדים המגיעים מרקע של מצוקה כלכלית. בדומה להמלצה שניתנה בדוח הוועדה למלחמה בעוני (חלופה ב') ולהמלצות המרכז להתפתחות חברתית (חלופה ג'), גם בתכנית זו תינתן לילדת

³ ההערכה מבוססת על שיעורי המימוש שנמצאו בתכניות חיסכון אחרות המקנות מימון תואם (Sherraden, 2002; Azurdia et al., 2013).

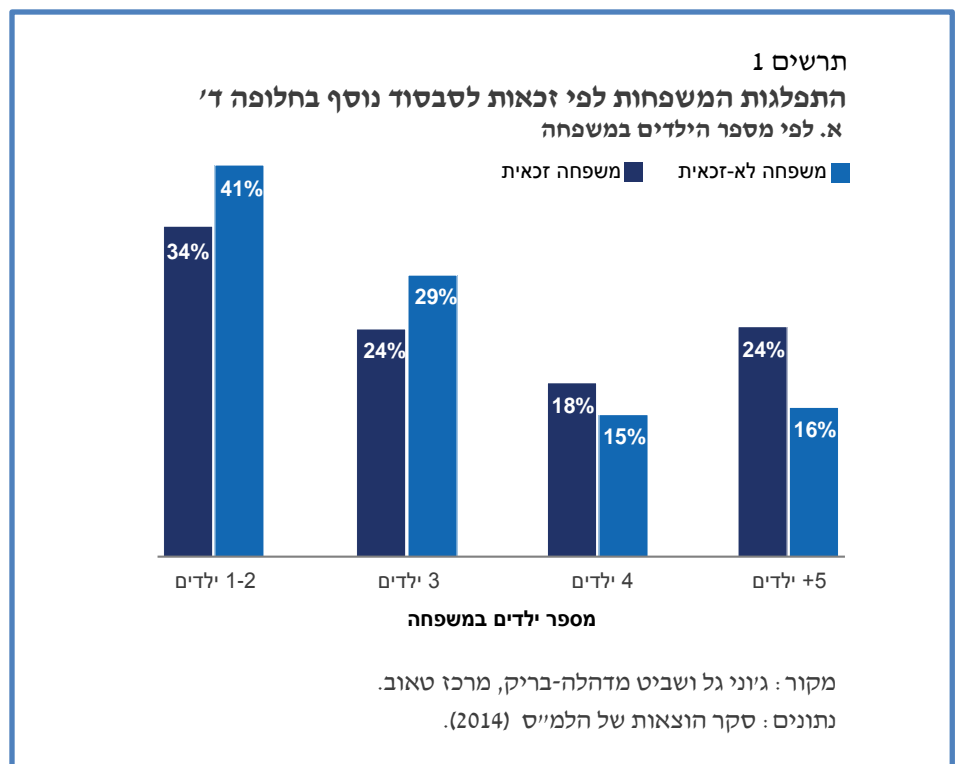
⁴ ההפרש בעלות נובע מתוספת המימון התואם למשפחות שיתווספו לתכנית ואינו כולל את בסיס החיסכון של דמי הלידה, מכיוון שהמדינה נושאת בעלות זו גם עבור משפחות שאינן מצטרפות לתכנית.

אפשרות להפקיד את מענק הלידה בחשבון על שמו של הילד. נוסף להפקדה הראשונית, עבור כלל הילדים עד גיל 18 תפקיד המדינה 50 שקלים בחודש. לילדים המגיעים ממשפחות החיות בעוני תינתן אפשרות לחסוך סכום נוסף לפי בחירתם – 10 שקלים או 50 שקלים בחודש – באמצעות ניכוי הסכום מקצבת הילדים, ולקבל מהמדינה סכום מקביל שיופקד בחשבון (מימון תואם בשיעור של 1:1). זיהוי הילדים הזכאים לחיסכון נוסף יהיה לפי זכאות המשפחה לקצבאות או שירותי רווחה אחרים: מענק עבודה, הבטחת הכנסה, קצבת נכות או ילדי פנימיות מסוג שיקומי, שיקומי-טיפול וטיפול החיים בפנימייה שנה או יותר. שיעור הילדים הזכאים למימון נוסף לפי קריטריונים אלו מוערך בכ-27 אחוז מכלל הילדים. בסוף תקופת החיסכון כל ילד יהיה זכאי למענק בגובה של כ-13,060 שקלים. ילדים הזכאים לחיסכון נוסף אשר הוריהם בחרו להפקיד עבורם סכום בסיסי של 10 שקלים בחודש יהיו זכאים לכ-17,750 שקלים, וילדים שהוריהם מימשו את מלוא הזכות והפקידו 50 שקלים בחודש יהיו זכאים לכ-36,500 שקלים. סכום זה ישמש את הילדים בהגיעם לגיל 18 עבור רכישת השכלה, הכשרה מקצועית, הקמת עסק או רכישת דירה.

בהתבסס על ההנחה כי שליש מן המשפחות הזכאיות להפקדה מורחבת יממשו זכות זו במלואה ויפקידו 50 שקלים בחודש, העלויות המוערכות לשנה הראשונה של התכנית מהמדינה הן כ-120 מיליון שקלים, ובהבשלה מלאה צפויה עלות שנתית של כ-2.5 מיליארד שקלים. בהנחה כי מחצית מן המשפחות יממשו את הזכאות, העלות השנתית כאשר כל החסכוניות יגיעו לסכום המרבי מוערכת בכ-2.6 מיליארד שקלים. מוצע כי מנגנון החיסכון של תכנית זו ינוהל בידי המוסד לביטוח לאומי.

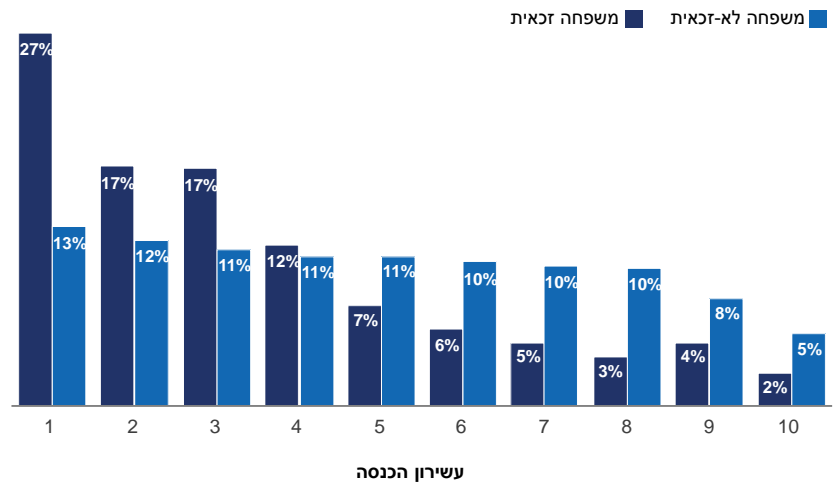
תרשימים 1 א'-ד' מציגים את מאפייני המשפחות אשר יהיו זכאיות לחיסכון נוסף לפי התנאים המוצעים בתכנית זו. כפי שניתן לראות, המשפחות הזכאיות מאופיינות במספר רב יותר של ילדים במשפחה, במספר נמוך יותר של חדרי מגורים בבית, בהשתייכות לעשירוני הכנסה נמוכים ובהשכלה נמוכה יותר של ראש משק הבית בהשוואה למשפחות שאינן זכאיות. סכום החיסכון לילדים ממשפחות זכאיות, אשר עשוי להגיע לכ-36,500 שקלים לילד, יכול להוות נקודת קפיצה משמעותית לילדים המגיעים מהרקע המתואר, אשר הוריהם ודאי יתקשו לחסוך עבורם סכום כזה לבדם.

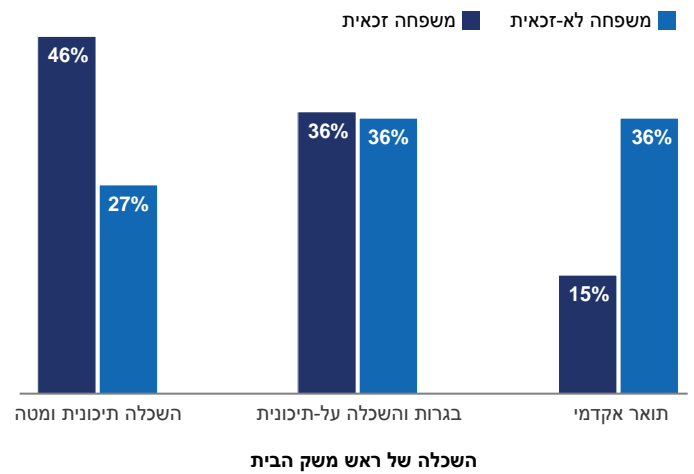

תרשים 1 (המשך)
התפלגות המשפחות לפי זכאות לסבסוד נוסף בחלופה ד'

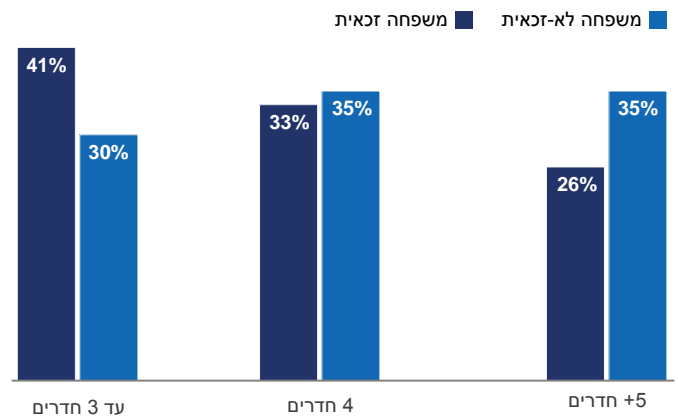
ב. לפי עשירוני הכנסה

ג. לפי רמת השכלה

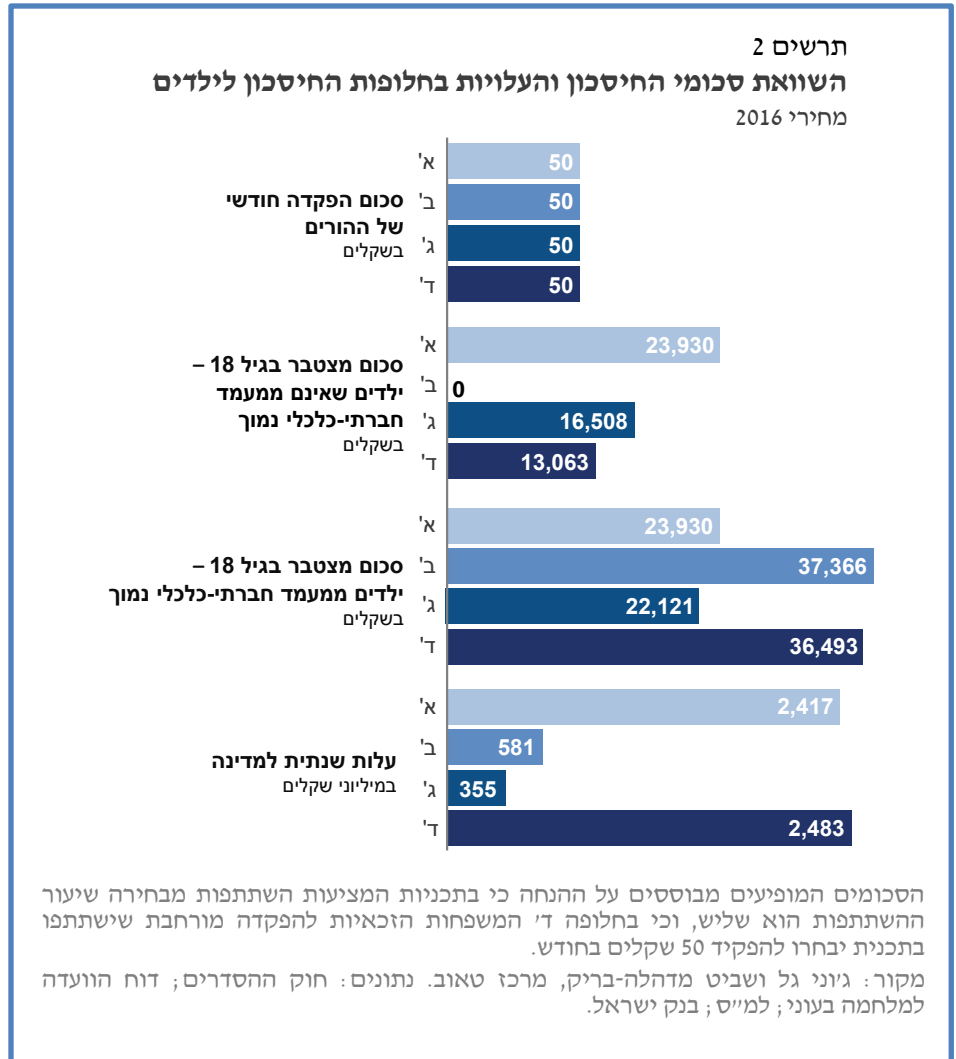
ד. לפי מספר החדרים בדירת המגורים

מקור: גיוני גל ושביט מדהלה-בריק, מרכז טאוב.
נתונים: סקר הוצאות של הלמ"ס (2014).

יש לזכור כי לרשות חיילים משוחררים ומתנדבי שירות לאומי-אזרחי יעמוד גם מענק שחרור בשווי של 19,700-9,000 שקלים, ופיקדון בשווי 13,000 עד 28,500 שקלים (אתר הקרן והיחידה להכוונת חיילים משוחררים), ואלו יצטרפו לסכום המתקבל במסגרת תכנית החיסכון וישמשו נקודת זינוק עבור הצעירים.

תרשים 2 משווה בין סכומי ההפקדה הנדרשים מההורים, סכומי החיסכון בסוף התקופה עבור כלל הילדים ועבור ילדים המגיעים ממשפחות מצוקה והעלויות למדינה בכל חלופה.

3. דיון בסוגיות נבחרות

ההבדלים בין החלופות השונות המוצגות כאן מצביעים על כך שלהחלטה על מאפייני התכנית שתיבחר ואופן הפעלתה יש השלכות משמעותיות לגבי השפעותיה הצפויות. סעיף זה יסקור כמה סוגיות מרכזיות שיש לקחת בחשבון בעת בחירת תכנית החיסכון לילדים בישראל.

א. גובה סכום החיסכון. סוגיה מרכזית בהקשר זה קשורה כמובן לגובה הסכום שניתן לצעירים המשתתפים בתכנית בעת הגעה למלוא סכום החיסכון, דהיינו כשיגיעו לגיל שבו ניתן לקבל את הסיוע. שתיים מהחלופות (הראשונה, המבוססת על חוק ההסדרים, והשלישית, המבוססת על

המלצות המרכז (להתפתחות חברתית) מציעות לילדים ממשפחות ברמה חברתית-כלכלית נמוכה סכום השווה בערכו, לצורך המחשה, למימון שנה או שנתיים במסגרת לימודים במוסד להשכלה גבוהה, החלופות האחרות (לפי המלצות הוועדה למלחמה בעוני ולפי ההמלצה המשולבת) מציעות סכומים גבוהים יותר, אשר אמורים להספיק למימון תואר מלא במוסד אקדמי ואף יותר מכך.

ב. אוכלוסיית היעד ונגישותה. אחת השאלות המרכזיות המבדילות בין החלופות היא אם התכנית תהיה אוניברסלית, דהיינו תקיף את כל אוכלוסיית הצעירים; ממוקדת באוכלוסייה בעלת הכנסה נמוכה; או פרוגרסיבית, כלומר משלבת בין שתי האפשרויות. הקצאת המשאבים לתכניות הממוקדות באוכלוסיות יעד ברמה חברתית-כלכלית נמוכה יותר עשויה לסייע לצעירים שלהם הצרכים הרבים ביותר והסיכוי הנמוך ביותר להגיע לנכסים משלהם ללא סיוע. לעומת זאת, תכניות אוניברסליות קלות יותר לביצוע ועשויות לזכות בתמיכה ציבורית רחבה ויציבה יותר לאורך זמן. כמו כן, מיקוד התכנית באוכלוסיות יעד בעלות הכנסה נמוכה מעלה שאלות מורכבות לגבי אופן זיהוי אוכלוסיות היעד והתמודדות עם הקושי של מיצוי הזכות להשתתף בתכנית. החלופה הפרוגרסיבית, המציעה לשלב בין שתי האפשרויות ולהבחין בין היקף הסיוע הניתן לשתי האוכלוסיות, מורכבת יותר להפעלה ויקרה יותר, אך היא עשויה ליהנות מיתרונות משולבים: מחד גיסא לסייע לבעלי נכסים מועטים יותר הן בתמיכה מורחבת והן בהגדלת שיעורי המיצוי בשל פשוט הקריטריונים לתמיכה, ומאידך גיסא לסייע לכלל הצעירים ולשמור על תמיכה ציבורית יציבה לאורך זמן.

ג. זפוטסי החיסכון של המשתתפים. בחלופה הראשונה והרביעית עצם ההפקדה הבסיסית אינו תלוי ברצונם של המשתתפים. השפעתם של המשתתפים על התכנית מצטמצמת לנכונותם להפקיד סכום נוסף בחיסכון (דהיינו, בנוסף לסכום הקבוע המופקד בחשבון החיסכון) במהלך גידול הילד. בחלופה השנייה והשלישית שיקול הדעת של המשפחות רב יותר, ולהורים תינתן אפשרות לוותר על ההשתתפות בתכנית כבר בעת ההפקדה הראשונה. לפיכך, בשתי החלופות הללו נדרשת מעורבות פעילה של ההורים וגם הקצאת משאבים גדולה מצדם. משמעות הדבר היא ויתור על סכומי כסף קבועים בהווה מצד ההורים כדי להבטיח חיסכון משמעותי בעתיד.

ד. עלויות למדינה. ברור כי ככל שסכומי התשלום הסופי גבוהים יותר ואוכלוסיית היעד נרחבת יותר, עלות התכנית למדינה בעת ההגעה לחיסכון המרבי תהיה גבוהה יותר. זאת ועוד, חלופות המציעות מימון תואם מהמדינה בעבור חיסכון מצד המשפחות מגדילות משמעותית את היקף ההוצאה הציבורית. כפי שניתן לראות בתרשים 2 לעיל, עלות התכניות נעה בין 355 מיליון שקלים ל-2.48 מיליארד שקלים לשנה. מעבר לעלות, יש לקחת בחשבון כי מנגנון המימון התואם אינו פשוט להפעלה ועלול להתעורר קושי ביישומו.

ה. מנגנון ההפעלה. הצלחתה של תכניות החיסכון מותנת באופן שבו הסיוע הניתן בהן תהיה נגישה לאוכלוסיית היעד ושהמנגנון המופקד על הפעלת התוכנית יהיה יעיל ויאפשר נגישות זו. על כן, סוגיות כגון מי יפעיל את התוכנית ומי יהיה אחראי על הטיפול בכספים, שיופקדו בעבור הילדים, הן סוגיות חיוניות להצלחת התוכנית. אפשרויות שונות קיימות בהקשר זה באשר לזהות האחראים על התוכניות וזהותם של הגורמים הפיננסיים המופקדים על החיסכון. כך, למשל, קיימות התלבטות לגבי תפקידם של גורמים שלטוניים וגורמים פיננסיים פרטים בהפעלה.

ו. מרכיבים אחרים בתכנית. בחלק מתכניות החיסכון הייעודי לילדים יש רכיבים שאינם קשורים ישירות להקצאת המשאבים למשפחות. בתכניות דומות המופעלות במדינות אחרות, למשל, לימודי אוריינות פיננסית – גם במסגרת בית הספר – הם מרכיב חשוב במאמצי יוזמי התכניות לקדם חיסכון ושימוש מושכל במשאבים. חשיבותו של נושא זה כחלק מתכנית החיסכון לכל ילד שנויה במחלוקת, אך בכל אופן ניכר כי הוא טרם נדון לעמוק בהקשר של התכנית הישראלית.

ז. יעדי מימוש כספי החיסכון. עוד נושא שראוי לדיון הוא אם רצוי לצמצם את אפשרויות השימוש בכסף שנחסך ליעדים מוגדרים, כפי שנעשה בפיקדון לחיילים משוחררים, או לאפשר

שימוש חופשי על פי שיקול הדעת של המקבל. על סמך הניסיון הבין-לאומי, כל החלופות הכלולות במסמך זה מציעות להגביל את האוטונומיה של מקבלי החיסכון לתחומי הוצאה מסוימים. בחלק מהחלופות, יעדי ההוצאה מתמקדים בצבירת נכסים – השכלה, פתיחת עסק וכדומה – ואילו בחלופה הראשונה גם הוצאות בעבור נישואים נכללות ביעדי ההוצאה.

4. סיכום ומסקנות

מדיניות חברתית של בניית נכסים נבחנה במדינות רבות בעולם בעשור האחרון, ונראה כי אכן יש מקום להנהיג תכנית דומה בישראל. כל עוד אימוץ תכנית מעין זו יתווסף לתשלום קצבאות ומתן שירותים חברתיים נגישים ברמה נאותה, ולא יבוא במקומו, נדמה כי היא עשויה לתרום תרומה של ממש למכלול התכניות המבקשות להתמודד בדרך טובה יותר עם הרמות הגבוהות של עוני ואי שוויון הקיימות בחברה הישראלית, ולהבטיח שבידי צעירים המגיעים לבגרות יהיו די נכסים כדי להשתלב בהצלחה בחברה.

אף שנערכו מחקרים רבים בנושא, בפני מתכנני תכניות חיסכון לילדים ניצבות סוגיות רבות אשר אין עליהן תשובה ברורה ומבוססת. דבר זה בוודאי נכון כאשר מבקשים להסיק מממצאי מחקרים שנערכו בהקשרים תרבותיים וחברתיים אחרים לגבי המציאות הישראלית. בין היתר, חסר ידע מספק על דפוסי ילודה והתנהגות המשפחות בתחום החיסכון, על מגמות עתידיות בשוק, על התמיכה הציבורית בתכנית ועל אופן השימוש של צעירים בסכומי הסיוע שיקבלו. עם זאת, יש לזכור שתמיד קיימת רמה גדולה של אי ודאות בעת אימוץ יוזמות חדשות בתחום המדיניות החברתית. מכל הידוע עד כה לגבי תכניות חיסכון לילדים, נדמה כי אי ודאות זו אינה צריכה למנוע את אימוץ הרעיון.

הצגת החלופות השונות בנייר זה נועדה לספק לקובעי המדיניות מבט רחב על מגוון האפשרויות בתחום זה, ולהצביע על היתרונות והחסרונות של אימוץ מאפיינים מבניים שונים בתכניות הללו. ממחקרים שנערכו במדינות אחרות עולה כי תכניות לצבירת נכסים אשר מיועדות לכלל האוכלוסייה, אך גם מעניקות סיוע רב יותר לצעירים הגדלים במשפחות החיות בעוני (תכניות פרוגרסיביות) הן בעלות הסיכוי הרב ביותר להצליח, וגם זוכות בתמיכה ציבורית. מהשוואת הנתונים נראה כי הנחה זו עשויה להיות תקפה גם לגבי ישראל. ממצאי הניתוח הנוכחי מצביעים על כך שגישה זו אמנם מצריכה משאבים רבים ומורכבת יותר להפעלה, אולם היא תעניק לצעירים נכסים משמעותיים בתום התכנית ותסייע בהתמודדות עם אי שוויון.

נספח א': תחשיב הערכת שווי החיסכון והעלות השנתית עד להבשלה

לוח נ'1. שווי החיסכון המוערך לפי שנים, בשקלים של 2016

חלופה 4		חלופה 3		חלופה 2		חלופה 1		
תוספת מימון תואם ביחס של 1:1	ללא מימון תואם	משפחות שהכנסותיהן נמוכות	משפחות שהכנסותיהן אינן נמוכות	כולל חיסכון נוסף	ללא חיסכון נוסף			
150	50	50/150	50/100	100	100	50	סכום הפקדה חודשי	
0.9%	0.9%	0.9%	0.9%	5.0%	0.9%	0.9%	ריבית	
סכום החיסכון לפי שנים:								
1,808	603	1,808	1,205	1,230	1,205	603		1
3,632	1,211	3,632	2,422	2,522	2,422	1,211		2
5,473	1,824	5,473	3,649	3,878	3,649	1,824		3
7,330	2,443	7,330	4,887	5,301	4,887	2,443		4
9,204	3,068	9,204	6,136	6,797	6,136	3,068		5
11,094	3,698	10,889	6,793	8,366	7,396	3,698		6
13,002	4,334	11,589	7,457	10,015	8,668	4,334		7
14,926	4,975	12,296	8,126	11,745	9,951	4,975		8
16,868	5,623	13,008	8,802	13,563	11,245	5,623		9
18,827	6,276	13,728	9,483	15,471	12,551	6,276		10
20,804	6,935	14,453	10,171	17,474	13,869	6,935		11
22,798	7,599	16,185	10,865	19,578	15,199	7,599		12
24,810	8,270	16,933	11,565	21,787	16,540	8,270		13
26,841	8,947	17,687	12,271	24,106	17,894	8,947		14
28,889	9,630	18,448	12,984	26,542	19,259	9,630		15
30,956	10,319	19,216	13,703	29,099	20,637	10,319		16
33,041	11,014	19,991	14,428	31,784	22,028	11,014		17
35,145	11,715	20,773	15,160	34,603	23,430	11,715		18
36,493	13,063	22,121	16,508	37,366	23,930	12,215	סכום סופי בתוספת מענק לידה/משיכה	

מקור: גל, מדהלה-בריק, גרינשטיין-וייס וקובינגטום, מרכז טאוב
הנחות בבסיס החישוב:

- הריבית השנתית בחלופות א', ג' ו-ד' חושבה על בסיס ממוצע גיאומטרי של ריבית בנק ישראל בשנים 2011-2015. הריבית השנתית המופיעה בחלופה ב' מסובסדת מכספי המדינה, והסבסוד הוא בעבור ההפרש מן הריבית המוערכת ביתר החלופות.

- מענק הלידה המופיע בחישוב הוא ממוצע עבור כלל הנשים המקבלות, אשר עמד על 1,148 שקלים לפי נתוני שנת 2014 (נתוני המוסד לביטוח לאומי, 2015).⁵
- התחשיב לילדים הזכאים לחיסכון נוסף בחלופה ד' מתבסס על ההנחה כי ההורים המשתתפים בתכנית יבחרו לחסוך 50 שקלים בחודש, ולא 10 שקלים.

לוח נ"2. העלות המוערכת לממשלה לפי שנים, בשקלים של 2016

חלופה ד'	חלופה ג'	חלופה ב'	חלופה א'	סכום הפקדה חודשי מטעם הממשלה
50/100	50/100 (5 שנים ראשונות)	50	50	עלות שנתית לפי שנים:
120,222,320	48,914,015	12,136,560	110,332,365	1
242,488,419	98,659,569	24,479,442	222,540,381	2
366,833,042	149,250,797	37,032,153	336,655,933	3
493,291,523	200,702,076	49,798,259	452,711,449	4
621,773,341	252,976,575	62,768,624	570,623,853	5
752,310,867	277,401,051	75,946,514	690,422,856	6
884,936,993	281,960,033	89,335,251	812,138,643	7
1,019,685,138	286,542,556	102,938,207	935,801,883	8
1,156,589,253	291,148,158	116,758,811	1,061,443,734	9
1,295,546,930	295,750,827	130,786,723	1,188,970,214	10
1,436,588,972	300,370,602	145,025,055	1,318,409,590	11
1,579,746,644	325,234,510	159,476,961	1,449,790,557	12
1,725,051,682	330,230,621	174,145,646	1,583,142,239	13
1,872,536,295	335,247,895	189,034,361	1,718,494,195	14
2,022,085,693	340,258,450	204,131,519	1,855,741,079	15
2,173,728,782	345,262,751	219,440,036	1,994,909,420	16
2,327,494,875	350,280,760	234,962,873	2,136,026,117	17
2,483,413,693	355,311,822	250,703,029	2,279,118,448	18
			2,479,380,255	19
			2,682,611,225	20
			2,888,855,741	21
-	-	-	137,915,456	תוספת מענק משיכה
-	-	330,220,762	-	תוספת עלות סבסוד הריבית
2,483,413,693	355,311,822	580,923,791	2,417,033,905	עלות שנתית בהבשלה

מקור: גל, מדהלה-בריק, גרינשטיין-וייס וקובינגטום, מרכז טאוב

הנחות בבסיס החישוב:

- הערכת מספר הילדים הזכאים בחלופה הראשונה ובחלופה הרביעית ללא מימון תואם מתבססת על נתוני לידות ותחזית האוכלוסייה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- הערכת מספר הילדים הזכאים למימון תואם בחלופה הרביעית מתבססת על נתוני מספר הילדים של מקבלי קצבאות נכות והשלמת הכנסה (המוסד לביטוח לאומי) ועל נתונים לגבי מקבלי מענק עבודה (רשות המסים ובנק ישראל). כמו כן, בבסיס ההערכות נעשה שימוש בסקר הכנסות לשנת 2014 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

⁵ חושב לפי סך ההוצאה למענק לידה חלקי מספר הנולדים.

- הערכת מספר הילדים הזכאים לתכנית בחלופה ב', ומספר הילדים הזכאים למענקים נוספים במהלך התכנית בחלופה ג', מוערך בקירוב כשליש מכלל הילדים. ההערכה משמשת לחישוב מספר הילדים המגיעים ממשפחות ששכרן אינו עובר את סף המס.
- בחלופות המצריכות חיסכון מטעם המשפחה, שיעור המשפחות אשר יבחרו לממש את התכנית מוערך בשליש מהמשפחות הזכאיות.

בחלופה א' שיעור הילדים אשר יבחרו למשוך את החיסכון בגיל 21 מוערך ב- 50 אחוז.

לוח ני'3. השוואת חלופות החיסכון לילדים

חלופה א' (חוק ההסדרים)	חלופה ב' (דוח וועדת העוני)	חלופה ג' (מחקר המכון להתפתחות חברתית)	חלופה ד' (התכנית המשולבת)
אוכלוסיית יעד	כלל הילדים	ילדים ממשפחות בעלות הכנסה נמוכה - מוערך בקירוב כשליש מכלל הילדים (זיהוי על בסיס מי שלא נהנה מפטור ממס הכנסה על תכניות חיסכון)	כלל הילדים. ילדים המגיעים ממשפחות הזכאיות לתכניות מענק עבודה, הבטחת הכנסה, קצבת נכות או ילדי פנימיות, המוערכים בכ- 27 מכלל הילדים, יקבלו אפשרות לחיסכון נוסף
סכום הנדרש מההורים	לא נדרש עבור החיסכון הבסיסי. להורים המעוניינים בכך יתאפשר לחסוך 50 שקלים מקצבת הילדים	הפקדה של 50 שקלים בחודש אשר יקוזזו מקצבת הילדים	לא נדרש עבור החיסכון הבסיסי. תיתן אפשרות להפקדת מענק הלידה להורים במשפחות ממעמד חברתי-כלכלי נמוך ותאפשר הפקדה של 10-50 שקלים בחודש, אשר יקוזזו מקצבת הילדים
סכום מצטבר ומועדי משיכה	בגיל 18 יעמוד לרשות הילד סכום של כ- 12,215 שקלים (13,000 שקלים בגיל 21), או 23,900 שקלים לילדים שחסכו סכום נוסף (25,065 שקלים בגיל 21)	בגיל 18 יעמוד לרשות הילד סכום של כ- 16,500 שקלים, וילד המגיע ממשפחה ממעמד חברתי-כלכלי נמוך - כ- 22,100 שקלים	בגיל 18 יעמוד לרשות הילד סכום של כ- 13,000 שקלים, וילד המגיע ממשפחה ממעמד חברתי-כלכלי נמוך - כ- 36,500 שקלים
יעדי שימוש	רכישת השכלה, נישואים, הקמת עסק ורכישת דירה. החל מגיל 21 ישוחרר החיסכון ללא הגבלה	רכישת השכלה, הכשרה מקצועית, לימודי נהיגה, הקמת עסק ורכישת דירה	רכישת השכלה, הכשרה מקצועית, הקמת עסק ורכישת דירה
עלויות מוערכות למדינה	כ-110 מיליון שקלים בשנה הראשונה, כ-2.4 מיליארד שקלים בשיא החיסכון	כ-12 מיליון שקלים בשנה הראשונה, וכחצי מיליארד שקלים בהבשלה	כ-120 מיליון שקלים בשנה הראשונה, וכ-2.5 מיליארד שקלים בהבשלה

מקור: גל, מדהלה-בריק, גרינשטיין-וייס וקובינגטום, מרכז טאוב

מקורות

- אתר הקרן והיחידה להכוונת חיילים משוחררים, <https://www.hachvana.mod.gov.il/hacvana/maanak/Pages/pikadonishi.aspx>
- בנק ישראל (2016א'), **ההתפתחויות הכלכליות בחודשים האחרונים**, 140.
- בנק ישראל (2016ב'), **ריבית בנק ישראל המוצהרת**.
- הוועדה למלחמה בעוני, **המלצות ועדת המשנה לפרט משפחה וקהילה**, 2014.
- החלטת ממשלה מספר 362, 2015, <http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2015/Pages/dec362.aspx>
- הכנסת (2015), **חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2015 ו-2016 (חוק ההסדרים))**, התשע"ו 2015.
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2014), **סקר הוצאות משקי הבית לשנת 2014**.
- המוסד לביטוח לאומי (2015), **ירחון סטטיסטי 2015**.
- מרכז המידע והמחקר של הכנסת (2015), **תיאור וניתוח יישום תכנית מענק עבודה בפריסה ארצית**.
- רשומות ספר החוקים (2015), **ביטוח לאומי ותגמולים**.
- Azurdia, Gilda, Stephen R. Freedman, Gayle Hamilton, and Caroline B. Schultz (2013), *Encouraging Savings for Low- and Moderate- Income Individuals*, Policy Brief, MDRC.
- Beverly, Sondra, William Elliott and Michael Sherraden (2013), *Accounts, Assets, Expectations, and Achievements: How Child Development Accounts May Increase College Success*, Perspective 13-27, Center for Social Development, Washington University.
- Clancy, Margaret M. and Michael Sherraden (2014), *Automatic Accounts for All at Birth: Maine's Harold Alfond College Challenge*, Policy Report 14-05, Center for Social Development, Washington University.
- Curley, Jami, Fred Ssewamala and Chang-Keun Han, (2010), "Assets and Educational Outcomes: Child Development Accounts (CDAs) for Orphaned Children in Uganda," *Child and Youth Service Review*, 32(11), pp. 1585-1590.
- Grinstein-Weiss, Michal, Meredith Covington, Margaret M. Clancy, and Michael Sherraden (2016), *A Savings Account for Every Child Born in Israel: Recommendations for Program Implementation*, Policy Brief No. 16-11, Center for Social Development, Washington University.
- Grinstein-Weiss, Michal, Meredith Covington, Megan Brewster, and Jane E. Oliphant (2016), *Frequently Asked Questions About the Features of Child Development Accounts in Israel*, Fact Sheet No. 16-12, Center for Social Development, Washington University.
- Grinstein-Weiss, Michal, Michael Sherraden and Ray Boshara (2010), *Israel's Child Development Account Demonstration Program*, unpublished proposal, University of North Carolina, Chapel Hill.

- Huang, Jim, Michael Sherraden, Youngmi Kim, and Margaret M. Clancy (2014), "Effects of Child Development Accounts on Early Social-Emotional Development: An Experimental Test," *JAMA Pediatrics*, 168 (3), pp. 265-271.
- Kim, Youngmi, Soonsung Lee and Mihyun Kim (2011), *Seoul Hope Plus Savings Accounts: Asset-Building Program for Low-Income Households in Seoul*, Report 11-20, Center for Social Development, Washington University.
- Loke, Vernon and Michael Sherraden (2008), *Building Assets from Birth: A Global Comparison of Child Development Account Policies*, Working Paper 08-03, Center for Social Development, Washington University.
- Loke, Vernon and Michael Sherraden (2015), *Building Children's Assets in Singapore: The Beginning of a Lifelong Policy*, Policy Brief No. 15-51, Center for Social Development, Washington University.
- Sherraden, Michael W. (1991), *Assets and the Poor: A New American Welfare Policy*, M.E. Sharpe.
- Sherraden, Michael (2002), *Individual Development Accounts: Summary of Research*, Report 02-16, Center for Social Development, Washington University.
- Sherraden, Michael (2014), "Asset Building Research and Policy: Pathways, Progress, and Potential of a Social Innovation," in Reid Cramer and Trina R. Williams Shanks (eds.), *The Assets Perspective: The Rise of Asset Building and Its Impact on Social Policy*, Palgrave MacMillan, pp. 263-284.
- Zou, Li, Baorong Guo, Suo Deng, Jim Huang, Minchao Jin, and Michael Sherraden (2015), *Asset-Based Policy in China: Applied Projects and Policy Progress*, Policy Brief 15-49, Center for Social Development, Washington University.

מרכז טאוב מעמיד בפני מקבלי ההחלטות המובילים בארץ ובפני הציבור הרחב תמונה כוללת, המשלבת בין ממדים חברתיים וכלכליים. הצוות המקצועי של המרכז והצוותים הבין-תחומיים, הכוללים חוקרים בולטים בתחומם באקדמיה ומומחים מובילים בתחומי המדיניות, עורכים מחקרים ומעלים חלופות למדיניות בנושאים החברתיים-כלכליים המרכזיים העומדים על סדר היום במדינה. המרכז מציג ניתוחים אסטרטגיים לטווח ארוך והערכות של חלופות למדיניות בפני הציבור ובפני מקבלי ההחלטות על ידי כתבות בתקשורת, תכנית פרסומים פעילה, כנסים ופעילויות אחרות בישראל ובחו"ל.

מרכז טאוב נוסד ב-1982 ביוזמתם של הרברט מ' סינגר, הנרי טאוב וארגון הג'וינט האמריקאי. המרכז ממומן באמצעות קרן צמיתה שהוקמה על-ידי קרן הנרי ומרלין טאוב, קרן הרברט ונל סינגר, ג'ין וג'ון קולמן, קרן משפחת קולקר-סקסון-הלוק, קרן משפחת מילטון א' ורזלין ז' וולף וארגון הג'וינט האמריקאי.

רח' האר"י 15, ירושלים, 9103401

טל: 02-567-1818

info@taubcenter.org.il

taubcenter.org.il

[מרכז טאוב](#)

[TaubCenterIL](#)

